

Zpráva o setkání zaměstnanců ÚSTR a IPN

Ve dnech 28.–30. září 2015 proběhlo v Krkonoších na Erlebachově boudě neformální setkání historiků Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) s kolegy z polského Institutu Pamięci Narodowej (IPN). Na organizaci setkání se společně podíleli náměstek ředitele ÚSTR Ondřej Matějka a ředitel pobočky IPN ve Wrocławu Robert Żurek.

Záměrem organizátorů bylo umožnit osobní, bezprostřední kontakt pracovníkům obou institucí, aby mohli společně hledat nové náměty pro spolupráci. Z mnoha míst na hornaté česko-polské hranici se silnou symbolikou vzájemných kontaktů v 70. a 80. letech minulého století zvítězily ve výběru právě Krkonoše, kde proběhlo historicky první setkání československých a polských disidentů. Na milovnický horské turistiky čekalo během úvodního dne akce příjemné oživení: společná výprava po stopách chartistů a jejich polských kolegů k památnému místu poblíž Obří boudy a Sněžky, kde ke zmiňované schůzce disidentů před sedmatřiceti lety došlo.

Odborný program úvodního dne zajistila vystoupení prezidenta IPN Łukasze Kamińskiego a Petra Blažka na téma československo-polských opozičních vztahů v 70. a 80. letech. Původně plánované dva příspěvky pojali oba vystupující originálně: střídali se, vzájemně doplňovali, a dospěli tak k velice živému a plastickému zobrazení tématu. Vstupním bodem vystoupení byla dnes již legendární schůzka iniciovaná Annou Šabatovou a uskutečněná až na druhý pokus 28. července 1978. Toto setkání Václava Havla, Marty Kubišové, Jiřího Bednáře, Tomáše Petřivého a Adama Michnika, Jana Litynského, Jacka Kurońe a Antoniho Macierwicze proběhlo bez rušivých příhod. Avšak již říjnové „pokračování pohraniční diskuze“ se širší a názorově pestřejší účastí prakticky znemožnil dobře připravený zásah několika stovek příslušníků bezpečnostních sil z obou stran hranic. Důsledky byly nepříjemné, většina disidentů byla zadržena na osmačtyřicet hodin, Slovák Tomáš Petřívý byl vyloučen z FAMU. Krkonoše přestaly být bezpečné, a další společné aktivity se proto v 80. letech přesunuly do Jeseníků, Beskyd a Tater. Łukasz Kamiński a Petr Blažek také rozvíjeli téma Polsko-československé solidarity a jejího postavení v rámci polské i československé opozice.

Přednášková část druhého dne setkání měla na programu vystoupení Jerguše Sivoše z bratislavského Ústavu památi národa (ÚPN). Jeho příspěvek vycházel z výzkumu struktur Státní bezpečnosti a zaměřoval se na formální zajištění její kooperace s polskou Służbou Bezpieczeństwa. Dokládal, že spolupráce byla po celou dobu poznamenána nedůvěrou a podřízena sovětským bezpečnostním zájmům. Vycházel při tom z dokumentace uložené v Archivu bezpečnostních složek a také v archivu ÚPN.

V živé navazující diskuzi poukazovali čeští i polští účastníci na doklady o existenci mnohem otevřenějších kontaktů při praktické součinnosti zejména regionálních složek obou bezpečnostních služeb. Z české strany projevíli diskutující značný zájem o přístup k příslušným polským archiváliím. Polští kolegové vystoupili s námětem na zřízení pozice zprostředkovatele nebo styčné osoby, která by jim asistovala při studiu českých archiválií. Z diskuze vyplynulo, že je třeba upravit podmínky přístupu badatelů k archivním materiálům, a to dalším jednáním vedení obou institucí.

Při závěrečném hodnocení se zúčastnění shodli na tom, že setkání by se mělo opakovat. Většina přítomných se vyslovila pro to zařadit náměty z oblasti vzájemných církevních kontaktů, kde byl rozvoj neoficiálních aktivit duchovních i laiků, zejména mládeže na české straně, podpořen především působením jedinečné osobnosti krakovského biskupa Karla Wojtyły, pozdějšího papeže Jana Pavla II.

◆ **Markéta Doležalová**